

KILENC KÜLÖNC KILINCS

A felsorolt három szó alaki hasonlósága olyan nagy mértékű, hogy az indokolja a köztük fennálló tartalmi rokonság feltételezését. Ide kívánczna a *kölönc* is, de arról a Történeti Etimológiai Szótár (TESZ) summásan így nyilatkozik: ...”hangrendi átcsapással keletkezett a német eredetű koloncból.”

Ha már a TESZ-nél vagyunk, nézzük, mit ír a többiről:

Kilenc: „Valószínűleg összetett szó. Előtagja azonos lehet a *kívül* névutó *kül*, *kil* változatával. Az *-nc* utótag a ’tíz’ jelentésű ősmagyar kori permi jövevényszónak a fejleménye lehet (...). Eredeti jelentése ’(egy) kivételével tíz’ lehetett.”

Ebből az épületes okfejtésből megtudhatjuk, hogy jövevényszavakat nem csak a Kárpát-medencében kölcsönöztünk másoktól, hanem már a sosem volt permi korban is elkezdtek azokat gyűjteni.

Megjegyzendő, hogy a kilences szám ebben az alakban sem az egyet, sem a tízet nem tartalmazza. A *kívül* névutót pedig sehol, semmilyen szóösszetételben nem találjuk *kil* alakban. Végül az *-nc* sohasem jelentett tízet, mint alább látni fogjuk.

Különc: „Nyelvújítási származékszó... az ekkor kedvelt *-c* (*-nc*) képzővel; vö ... *fegyenc*, *kegyenc*, *lelenc* stb.” (Ha már itt tartunk, hogy is van az a német eredetű kolonc?)

Kilincs: „Vitatott eredetű. – 1. Ófrancia jövevényszó; vö: ...*clinche* ’kilincs’; vö: még fr. *clenche* ’ua’, ...”

A látott rokon hangalakú szavaink tehát a hivatalos álláspont szerint az ópermi időktől az ófrancia kapcsolatokon át, a németes hangátcsapásokkal tarkított nyelvújítási származékszavakig, térben és időben egyaránt kiterjedt kapcsolatokkal rendelkeznek.

Lehet azonban, hogy a dolog ennél sokkal egyszerűbb.

A számmisztika szerint a kilences szám az összes többtől különbözik. Így pl. ha megduplázzuk, olyan számot kapunk (18), aminek két számjegyét összeadva ismét kilenc jön ki. Ugyanez az eredmény a kilences szám szorzata esetén is (81). Ez tehát egy *különc* szám, innen származtathatjuk a nevét is. Semmi köze sincs a nyelvújításhoz, hiszen már az ötödik századból való Iszfaháni Kódex örmény-hun szótárában is megtaláljuk *klüntiz* alakban.

Amíg a mai kilences számunkból egyáltalán nem következik, hogy kapcsolatban állna a tízessel, addig a hun kori változat jól felismerhetően a *külön tíz* alakot mutatja.

Ez fölkelte bennünk azt az alapos gyanút, hogy az MTA nyelvészei nagyon jól ismerték az Iszfaháni Kódexet, és ahogy már megszokhattuk tőlük, jól el is ásták. Ez esetben nem a tudatlanságból fakadó vétséggel állunk szemben, amit meg kell bocsátanunk, hanem a jól átgondolt, saját érdekből elkövetett szándékos bűncselekménnyel.

A kódex végül is előkerült, részleteket közöl belőle a TURÁN 2004 március-áprilisi száma.

Klüntiz, különtiz, különtz, különc, kilenc. A különcösség tehát a kilencesség fogalmi rokona. Ilyen kilences dolgok azok melyek a megszokottól, az általánostól *különböznek*. A kilincs talán egy újszerű, addig nem ismert zárószervezetként nyerte el a megkülönböztető névalakot, a kölönc pedig azoknak az állatoknak lógott a nyakában, melyeket valamilyen okból megkülönböztettek, vagy *elkülönítettek* a többitől.